

purpose of the article is to study the issue of interdisciplinary integration in the process of training economists as well as the modular organization of training through the selection of disciplinary units that can enhance professional competence, and most importantly realize the level of knowledge in the future mobility and versatility of economists in the future. The methodological basis of the study consists of general scientific principles and methods of conducting scientific research, the provisions of economic science, set forth in the works of leading foreign and domestic scientists. The following methods were used in the work: analysis and generalization of domestic experience of existing positions and approaches, theoretical and methodological bases for pedagogical work in the field of training specialists-economists; system analysis; synthesis; classifications. The practical significance of the results obtained is the possibility of settling modern approaches in the construction of a consistent and complete implementation of the organic interconnection of various disciplines with the goal of forming students the ability to independently solve situational problems using knowledge of economics. The scientific novelty of the research is to substantiate the theoretical and methodological principles of introducing approaches to modernizing the practical training of economists as an element of the modular and substantive organization of learning units. An important issue is the study of the creation of integrated educational disciplines or integrated courses. Subsequently, the issue of developing interdisciplinary integration in the training of personnel will make it possible to increase the general level of professional competence of students in the field of economics in the field of economic specialties, as well as work on the prospect of securing knowledge and skills for obtaining them on a long-term basis.

Key words: higher education, fundamental disciplines, professional disciplines, knowledge integration, vocational training, economist specialist.

УДК 378:373.3.011.3-051:001.89

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-95-97

Молнар Тетяна Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,

Рябець Діана Василівна,

студент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Статтю присвячено дослідженню особливостей науково-дослідної роботи студентів в умовах фахової підготовки. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено сутнісний зміст понять «готовність до дослідницької діяльності», «науково-дослідна робота студентів»; окреслено основні завдання, форми та напрями вдосконалення науково-дослідної роботи студентів; з'ясовано роль і місце дослідницької діяльності у підготовці майбутнього вчителя початкових класів.

Ключові слова: готовність до дослідницької діяльності, науково-дослідна робота, професійна підготовка, майбутній учитель початкових класів.

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямком розвитку вищої освіти є формування творчої особистості, здатної до саморозвитку і самовдосконалення як під час навчання у закладі вищої освіти, так і в майбутній професійній діяльності. Дослідницька діяльність студентів набуває все більшого значення і стає одним із головних компонентів професійної підготовки майбутнього фахівця. Це, перш за все, обумовлено тим, що ефективність останньої значною мірою визначається рівнем сформованості дослідницьких знань, умінь, розвитком особистісних якостей, накопиченням досвіду творчої дослідницької діяльності.

Для сучасного педагога актуальними є такі якості, як готовність до постійної самоосвіти, креативність, здатність здійснювати пошукову діяльність, отримувати нові знання, бачити перспективи власної самоосвітньої траєкторії і планувати стратегію її розвитку. Творчий підхід до розв'язання нестандартних педагогічних завдань можливий лише за умови свідомого оволодіння методами наукового пізнання, ознайомлення з методологією і логікою наукового дослідження. Тому одним із важливих завдань підготовки педагогічних кадрів є виховання творчих педагогів, здатних до науково-дослідної роботи [1].

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Проблема активізації науково-дослідної роботи студентів вирішувалась дидактами М. Даниловим, В. Єсіповим, І. Лернером, П. Підкасистим та ін. Л. Коржовою висвітлено педагогічні умови підготовки студентів до проведення педагогічних досліджень. В. Сотник розглядає різні аспекти організації самостійної дослідницької діяльності майбутніх фахівців. У роботах Т. Климової, Т. Попової, Т. Черняєвої розглянуто роль дослідницької діяльності в професійній підготовці майбутніх педагогів. Загальні питання організації дослідницької роботи студентів досліджено в працях С. Гончаренка, А. Кушнірук, С. Ракова та ін.

Мета статті: визначити роль і місце дослідницької діяльності в підготовці майбутнього вчителя початкових класів та окреслити сутнісні характеристики науково-дослідної роботи студентів як складової їх професійної підготовки.

Результати дослідження. В умовах модернізації освіти як ніколи необхідний фахівець, здатний до самостійного, активного і нестандартного вирішення професійних і дослідницьких завдань. Подібний підхід до характеру підготовки майбутнього вчителя орієнтує на виявлення і стимулювання такої інтеграційної характеристики, як готовність до дослідницької діяльності, яка могла б служити показником професійного становлення та розвитку, характеризувати прагнення особистості до активної, творчої та ініціативної дослідницької діяльності [10].

Л. Коржова під поняттям «готовність студентів до проведення наукових досліджень» розуміє інтегральне особистісне новоутворення, яке охоплює мотиваційно-ціннісне відношення до дослідницької діяльності, систему методологічних знань, дослідницьких умінь, що дозволяє продуктивно їх використовувати під час вирішення професійно-педагогічних завдань. Зазначимо, що основними видами дослідницької діяльності студентів, як відомо, є навчально-дослідна і науково-дослідна робота. Перший напрямок здійснюється у межах навчального плану і навчальних програм закладу вищої освіти. Його основна мета полягає у підготовці фахівця, що володіє необхідними якостями, а також сучасними методами наукового пізнання, уміньми аналізувати, інтерпретувати й адаптувати одержану інформацію відповідно до

нових викликів суспільства. Цілеспрямована організація активної участі студентів у навчальних дослідженнях не тільки створює умови для успішного оволодіння необхідними знаннями, а й формує професійно важливі риси характеру, здатність до адекватної самооцінки, творчого відношення до очікуваної професійної діяльності, самостійність і продуктивність мислення [3].

У процесі фахової підготовки майбутній учитель має оволодіти необхідним багажем знань, а також механізмом самостійного їх набуття, тобто оволодіти самим процесом наукового пізнання. Ідеться про безпосередню науково-дослідну діяльність, теоретичні підвалини якої закладаються у процесі опанування основ наук, а практична реалізація відбувається шляхом підготовки і захисту рефератів, курсових і магістерських робіт, участі у проблемних наукових групах тощо. Іншими словами, в систему підготовки педагогічних кадрів у якості компонента органічно вплітається науково-дослідна робота студентів. Являючись впорядкованою підсистемою навчально-виховної роботи закладу вищої освіти, вона має свою специфіку, відносну самостійність і власну логіку організації та здійснення [3].

Науково-дослідна робота студентів (НДРС) – складова професійної підготовки, що передбачає навчання майбутніх фахівців методології і методики дослідження, а також систематичну участь у дослідницькій діяльності, озброєння технологіями і вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем [2].

Вчені [2, 4] науково-дослідну роботу студентів розглядають як керовану викладачем їх самостійну діяльність, спрямовану на розвиток творчого потенціалу особистості, оволодіння первинним досвідом наукового дослідження, формування готовності до дослідницької діяльності. О. Микитюк трактує науково-дослідну роботу студентів як одну з форм їх пізнавально-творчої діяльності і вважає, що така діяльність забезпечує формування інтелектуальної активності майбутніх фахівців.

Зміст і структура науково-дослідної діяльності забезпечує послідовність засобів і форм відповідно до логіки освітнього процесу, що зумовлює спадкоємність її методів і форм від курсу до курсу, від однієї дисципліни до іншої, від одних видів занять до інших, поступове зростання обсягу та складності набутих студентами знань, умінь, навичок у процесі виконання наукової роботи. Стратегічною метою науково-дослідної роботи студентів є набуття, примноження та оновлення знань, умінь ставити наукові завдання, планувати їх виконання, організовувати збір та обробку інформації, створювати умови для генерування нових ідей та їх практичної реалізації, а також забезпечення умов для формування особистості майбутнього фахівця через створення наукового простору, системи інформаційного і комп'ютерного забезпечення навчального процесу [5].

Автори підручника «Організація та методика науково-дослідницької діяльності» М. Шейко та Н. Кушнарєнко акцентують увагу на тому, що в рамках науково-дослідної діяльності студентів вирішуються наступні завдання: формування наукового світогляду майбутніх фахівців; оволодіння методологією і методами наукового дослідження; надання допомоги у прискореному оволодінні спеціальністю та досягненні відповідного рівня професіоналізму; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей у вирішенні практичних завдань; прищеплення навичок самостійної науково-дослідницької діяльності; розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у практичній роботі; розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції тощо [5, с. 24].

Правильно організована науково-дослідна робота студентів обов'язково має носити системний характер, який передбачає визначення цілей і завдань наукової роботи, створення концепції (основних напрямів, стратегії їх реалізації, програми та методики) підготовки майбутніх фахівців до науково-дослідної діяльності; визначення структурних компонентів цієї системи; виявлення рівнів

та критеріїв оцінки результативності наукової роботи; добір форм, методів, засобів реалізації визначеної програми [4].

У ході дослідження встановлено, що дослідницькі вміння і навички більш інтенсивно розвиваються за умови активного включення студентів у цілеспрямовану пошукову діяльність, яка носить комплексний характер. Це забезпечує наступність і неперервність в оволодінні майбутніми фахівцями системою знань і вмінь, умотивованим бажанням здійснювати науково-дослідну роботу.

У процесі фахової підготовки студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» Мукачівського державного університету особливе місце посідають дисципліни «Вступ до спеціальності», «Дидактика», «Історія педагогіки», «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)», «Педагогічні технології в початковій школі», що мають важливим завданням, окрім загальнопрофесійних, розвиток і дослідницьких умінь майбутніх педагогів. Основні форми роботи – лекції, практичні і семінарські заняття, де ведеться робота над формуванням у студентів умінь критично аналізувати інформацію, давати їй оцінку, робити індуктивні та дедуктивні висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, застосовувати знання і вміння в новій ситуації, співставляти, виявляти проблему, висувати гіпотезу, працювати з різними джерелами інформації, прогнозувати й оцінювати результат, відстоювати свою позицію, застосовувати прийоми співпраці у процесі дослідницької діяльності, планувати її, алгоритмізувати дії. В ході вивчення курсу «Основи наукових педагогічних досліджень» студенти більш детально ознайомлюються з логікою наукового дослідження, отримують ґрунтовну і різнобічну інформацію про методи дослідження і специфіку їхнього використання, вчать самостійно підбирати діагностичний інструментарій тощо. Відтак, практика організації і проведення наукових досліджень сприяє не тільки формуванню дослідницької компетентності, а й загальнопрофесійній підготовці майбутнього педагога, розвитку його творчого потенціалу і фахової культури.

Напрями розвитку та вдосконалення науково-дослідної роботи студентів як обов'язкового компонента підготовки фахівця вбачаємо у системі відповідних організаційних заходів, а саме: орієнтація майбутнього вчителя на пошукову дослідницьку діяльність, оволодіння її методикою; залучення студентів до участі у науково-дослідних та проектних роботах; ознайомлення з найновішими досягненнями психолого-педагогічної науки; залучення студентської молоді до роботи в наукових школах, лабораторіях, гуртках, наукових студентських товариствах тощо; цілеспрямована орієнтація майбутніх педагогів на продуктивне досягнення результату. У процесі реалізації означених організаційних заходів утворюється відкритий простір для розвитку особистості кожного студента.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, якісна професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів визначається потребою суспільства у формуванні педагога, здатного до інформаційно-пошукової самостійності, фахової гнучкості, творчо-інноваційної діяльності. Це вимагає від випускників закладів вищої освіти озброєння дослідницькими знаннями й умінями, оволодіння методологією і методикою наукового пошуку. Узагальнення наукових розвідок свідчить, що науково-дослідна робота студентів – це керована викладачем самостійна діяльність, що спрямована на розвиток творчого потенціалу майбутнього педагога, оволодіння первинним досвідом наукового дослідження, формування готовності до дослідницької педагогічної діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів визначеної проблеми. Необхідним є подальше вивчення структури готовності студентів до науково-дослідної роботи, а також форм, методів і засобів її формування у процесі фахової підготовки.

Список використаних джерел

1. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
2. Кловак Г. Т. Підготовка майбутнього вчителя-дослідника як педагогічна проблема сучасної школи / Г. Т. Кловак // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – Випуск 5. – 2003. – С. 14-20.
3. Микитюк О. М. Становлення та розвиток науково-дослідної роботи у вищих педагогічних закладах України (історико-педагогічний аспект): [монографія] / О. М. Микитюк; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х.: ОВС, 2001. – 256 с.
4. Набока О. Г. Науково-дослідна діяльність студента як професійно орієнтована технологія / О. Г. Набока // Наука і освіта: наук.-практ. журнал Південного наукового Центру АПН України. – 2010. – № 7. – С. 165-168.
5. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 4-те вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2004. – 307 с.

References

1. Dubaseniuk O. A. Conceptual approaches to vocational and pedagogical training of a modern teacher / O. Dubaseniuk, O. Voznyuk. – Zhytomyr: View at ZHDU by I. Franko, 2011. – 114 p.
2. Klovak G.T. Preparation of the future teacher-researcher as a pedagogical problem of the modern school / G. T. Klovak // Psychological-pedagogical problems of the village school. - No 5. – 2003. – pp. 14–20.
3. Mykytyuk O. M. Formation and development of research work in higher educational establishments of Ukraine (historical and pedagogical aspect): [monography] / O. M. Nikitiuk; Kharkiv State Pedagogical University G.S. Skovoroda. – Kh. : ATS, 2001. – 256 pp.
4. Naboka O.G. Research activity of the student as a professionally oriented technology / O. G. Naboka // Science and education: scientific-practical journal of the Southern Scientific Center of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. – 2010. – No. 7. – P. 165 – 168.
5. Shaiko V.M. Organization and methods of research: [textbook] / V. M. Shaiko, N. M. Kushnarenko. – 4th edition, corrected and added. – K. : Knowledge, 2004. – 307 pp.

Стаття посвячена дослідженню особливостей науково-дослідницької роботи студентів в умовах професійної підготовки. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено суттєве значення понять «готовність к дослідницькій діяльності», «науково-дослідницька робота студентів»; визначено основні задачі, форми та напрями удосконалення науково-дослідницької роботи студентів; вказано роль і місце дослідницької діяльності в підготовці майбутнього вчителя початкових класів.

Ключевые слова: готовность к исследовательской деятельности, научно-исследовательская работа, профессиональная подготовка, будущий учитель начальных классов.

The article has been devoted to research of peculiarities of students' research work in the conditions of professional preparation. On the basis of the analysis of psychological and pedagogical literature, the essential meaning of the conceptions of "readiness for research" has been determined, "students' research work"; outlined the main tasks, forms and directions of improvement of students' research work; the role and place of research activity in the preparation of the future teacher of elementary school has been determined. It has been established, that research activity of students becomes of increasing importance and becomes one of the main components of professional training of the future specialist. This is due to the fact that the effectiveness of the latter is largely determined by the level of formation of research knowledge, skills, development of personal qualities, accumulation of experience in creative research. We have described readiness of primary school teachers to research as personal characteristics, which reflects the motivational-value relation to research, a system of methodological knowledge, research skills, allowing them to productive usage in resolving professional and educational goals. The generalization of scientific researches indicate that students' research work is an integral part of vocational training, which involves the training of future specialists in the methodology and research methods, as well as systematic participation in research activities, arming of technologies and skills of a creative approach to the research of certain scientific problems.

Key words: readiness for research activity, research work, professional preparation, future teacher of primary school.

УДК 37.011.33:001.891(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2019-1(9)-97-100

Мочан Тетяна Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті узагальнено домінуючі підходи до розкриття змісту поняття «професіоналізм» та «педагогічний професіоналізм» в науковій літературі. Акцентовано увагу на тому, що професіоналізм це поєднання професіоналізму особистості і професіоналізму педагогічної діяльності, що зумовлює його становлення як професіонала, здатного до саморозвитку, самореалізації, трансцендентного виходу на якісно новий рівень діяльності.

Ключові слова: професіоналізм, педагогічний професіоналізм, професіоналізм педагогічної діяльності

Постановка проблеми. Для сучасного освітнього простору України характерною ознакою є становлення нової системи, орієнтованої на входження в світовий освітній простір. Однією з рис цього процесу є професіоналізм педагогічної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Грунтуючись на аналізі наукової літератури можемо зауважити, що в полі зору багатьох дослідників була і є проблема педагогічного професіоналізму. На думку В. Гриньової, Н. Гузій, І. Ісаєва, М. Кухарєва, В. Кучерявець, А. Маркова, О. Пехоти, Г. Сотської,

О. Шендерук педагогічний професіоналізм є характерною ознакою педагогічної діяльності.

Значні наукові осмислення сутності феномену й трактування змісту та структури професіоналізму можна знайти у роботах І. Зязюна, Н. Кузьміна, В. Сластьоніної, Л. Спірина в яких акцентується увага на потенційних можливостях педагога у професійній діяльності, в єдності з його професійно-ціннісними орієнтаціями. В. Гриньова розкриває суть понять «професіоналізм», «професійна культура», «професійна компетентність», «професійна підготовка» спираючись на інтеграційні процеси, які властиві як